

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра міжнародного, цивільного та комерційного права

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ГЕОГРАФІЧНЕ ЗАЗНАЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ**

Студентки 2 курсу, 3 м

групи, спеціальності

081 «Право»,

спеціалізації

«Комерційне право»

_____ Полетаєвої Оксани Володимирівни

Науковий керівник

к.ю.н., старший

викладач

_____ Букатова Діана Миколаївна

Гарант освітньої

програми

д.ю.н., доцент

_____ Гончаренко Олена Миколаївна

Київ-2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГЕОГРАФІЧНОГО ЗАЗНАЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	
1.1. Поняття географічного зазначення як об'єкта права інтелектуальної власності.....	7
1.2. Характерні особливості географічних зазначень	17
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ГЕОГРАФІЧНЕ ЗАЗНАЧЕННЯ	
2.1. Інноваційне використання географічних зазначень в Україні.....	22
2.2. Аналіз вітчизняного досвіду захисту прав на географічне зазначення...25	
2.3. Міжнародний досвід вирішення конфлікту між торговельними марками та географічними зазначеннями в країнах ЄС та США	35
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Виконання Україною вимог Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [2] (далі – ЄС) спонукало до внесення докорінних змін в систему чинного законодавства України. Так, суттєво змінено регулювання правовідносин у сфері реєстрації географічних зазначень, що спричинило низку нововведень і колізій у діючих законодавчих актах. Зазначимо, що в процесі аналізу зазначеної теми, виявлено також і неактуальність підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини, пов'язані із процедурою реєстрації географічного зазначення. Крім того, особливої уваги потребує дослідження правозастосовчої практики охорони прав на засоби індивідуалізації товарів в Україні, конкуренції засобів індивідуалізації товарів, а також досвід вирішення конфліктів між торговельними марками та географічними зазначеннями в ЄС та США.

Проблематиці правового регулювання географічних зазначень присвячені праці вітчизняних науковців, зокрема, таких як Г. Андрощук [28], А. Афан [28], С. Горленко [31], В. Криволапчук [37], О. Литвин [39], В. Очеретна [45], О. Підопригора [47], С. Філь [37] та інші, які досліджували питання набуття прав та реєстрації географічного зазначення. Проте, чинне законодавство щодо охорони географічних зазначень продовжує удосконалюватись та змінюватись. Саме в 2019 році відбулися суттєві зміни галузевого закону – Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» [5], що регулює правовідносини у сфері охорони прав на географічні зазначення, тому дослідження проблематики реєстрації географічних зазначень залишається актуальним [6; 7].

Також достатньо актуальним постає питання імплементації в законодавство України норм Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у сфері охорони географічних зазначень [2]. З огляду на євроінтеграційний вектор нашої

держави, слід констатувати, що, на жаль, у сфері охорони географічних зазначень залишаються питання, які не вирішені Угодою про асоціацію між Україною та ЄС [50, с.45].

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей реєстрації та захисту географічного зазначення в Україні, що дозволить запропонувати прийняття низки належних нормативно-правових актів з метою узгодження чинного законодавства України, дослідженні прикладних аспектів захисту географічних зазначень в Україні, а також аналітичному пошуку способів вирішення конфлікту у правовому регулюванні захисту торгівельних марок та географічних зазначень в країнах ЄС та США.

Для досягнення поставленої мети постає необхідність виконати наступні **завдання**:

- дослідити нормативно-правове регулювання географічного зазначення та визначити систему органів державної влади у сфері захисту прав на географічне зазначення в Україні;
- визначити особливості географічних зазначень як об'єкту права інтелектуальної власності;
- охарактеризувати практичні засади інноваційного використання географічних зазначень в Україні;
- проаналізувати вітчизняний досвід захисту прав на географічне зазначення та дослідити міжнародний досвід вирішення конфлікту між торговельними марками та географічними зазначеннями в країнах ЄС та США;
- запропонувати шляхи вирішення правових проблем у сфері захисту прав на географічні зазначення в Україні.

Об'єктом дослідження є правові відносини щодо захисту географічного зазначення як об'єкту права інтелектуальної власності в Україні.

Предметом дослідження є географічне зазначення як об'єкт права інтелектуальної власності.

Методами дослідження стали діалектичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-логічний, системно-функціональний методи та інші методи.

При виконанні кваліфікаційної роботи був використаний порівняльно-правовий метод, який застосовувався з метою вивчення вітчизняного та зарубіжного законодавства і досвіду у сфері захисту географічного зазначення в частині регулювання правовідносин щодо реєстрації та правової охорони географічних зазначень, проводився їх правовий аналіз та порівняння. За допомогою історико-правового та діалектичного методів вдалося дослідити розвиток інституту географічного зазначення в історичному аспекті як в національному законодавстві, так і в іноземному.

Із застосуванням формально-логічного методу була опрацьована наукова література стосовно теми дослідження і аналізувалась практика судів України з проблем, пов'язаних з правовою охороною географічних зазначень.

Системно-функціональний метод надав можливість вивчити і дослідити структуру і компетенцію органів державної влади у сфері державного регулювання реєстрації та правової охорони географічних зазначень.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному дослідженні основних проблем захисту охорони географічних зазначень, порівнянні нормативно – правових актів, що стосуються реєстрації та правової охорони географічних зазначень як на національному рівні, так і на міжнародному, виявленні недоліків, розбіжностей законодавства щодо регулювання реєстрації географічних зазначень та конкуренції географічних зазначень із торгівельними марками, наведенні пропозицій щодо удосконалення українського законодавства з питань реєстрації та правової охорони географічних зазначень.

Окремі положення випускної кваліфікаційної роботи викладено у статті «Актуальні проблеми правового регулювання у сфері реєстрації географічних зазначень в Україні», що опублікована у збірнику наукових статей «Цивільне та комерційне право: виклики сьогодення» [48, с.74-82].

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх зміст у багатьох аспектах доповнює наукові знання з проблематики реєстрації та правової охорони географічних зазначень в Україні. Зібраний матеріал і узагальнення можуть бути використані для підготовки нормативно-правових актів, які стосуються реєстрації та правової охорони географічних зазначень.

Структура випускної кваліфікаційної роботи обумовлена метою і предметом дослідження та авторським підходом до розгляду обраної теми. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, які включають в себе п'ять підрозділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 57 сторінок, із яких основна частина роботи займає 48 сторінок. Список використаних джерел складається з 72 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГЕОГРАФІЧНОГО ЗАЗНАЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1. Поняття географічного зазначення як об'єкта права інтелектуальної власності

Географічні зазначення належать до промислової власності та є засобами індивідуалізації товарів. Виконуючи функцію стимулювання попиту, географічне зазначення є важливим засобом підвищення ділової репутації суб'єктів господарювання, а також одним із різновидів нематеріальних активів підприємства, установи чи організації [39, с.6]. Слід зазначити, що використання географічного зазначення у назві товару підвищує, з-поміж іншого, його конкурентоспроможність. Використання географічних зазначень є важливим способом вказівки на джерело походження товарів і послуг [41].

Для деяких товарів їх споживчі властивості обумовлюються майже повністю природними умовами певного географічного місця, з якого вони походять. З цієї точки зору унікальність таких товарів має бути відома споживачу і регулюватися відповідними правовими нормами. Зокрема до таких специфічних товарів слід віднести:

- 1) мінеральні води, що зумовлено особливостями мінерального складу ґрунтів, геологічними пластами землі, крізь які вода фільтрується і набуває свої унікальні властивості;
- 2) вино, смакові, ароматичні якості якого можуть виникати завдяки унікальним властивостям винного матеріалу, який росте на певних ґрунтах з конкретними кліматичними умовами і ніде більше [39, с.8; 40, с.135].

Зазначимо, що найважливішою характерною ознакою географічного зазначення є те, що специфічні властивості позначеного товару визначаються природними умовами і технологією його виготовлення на основі багаторічного досвіду, секретів виробництва, традицій, і культури людей, що населяють певну

місцевість і беруть участь у виробництві такого товару. Водночас значна частина географічних зазначень стосується товарів, властивості яких одночасно залежать від природних умов місця їхнього походження і технологічних особливостей виготовлення. До даної групи товарів можна віднести вина, сири, хутро, вироби художніх промислів і багато інших.

Важливою особливістю географічного зазначення є обов'язкова наявність у позначуваному товарі унікальних властивостей чи певної якості, що обумовлюються місцем його походження.

Доречно буде відмітити, що географічне зазначення, подібно товарному знаку, несе певне повідомлення про виробника. Воно інформує споживачів, що продукт або виріб було виготовлено в особливому місці, і він має певні унікальні характеристики. При дослідженні «географічних зазначень», як категорії інтелектуальної власності, важливо відрізнити їх від товарних знаків [30, с.29]. Так, якщо товарний знак це позначення, яке ідентифікує товари та послуги, що виготовляються певним суб'єктом, і яке дозволяє відрізнити їх від товарів та послуг, які виготовляються іншим суб'єктом, то географічне зазначення ідентифікує географічний район, якому характерна в цілому дана якість, репутація або інша характеристика продукту [44, с. 250]. Правова охорона географічного зазначення означає зв'язок якості продукту з його місцем виробництва. Наприклад, сільськогосподарські продукти завжди мають ті якості, які пов'язані з місцем їх виробництва і, які залежать від специфічних місцевих факторів, таких, як клімат і ґрунт [32].

Один з перших актів з уніфікації правил щодо промислової власності в цілому, географічних зазначень і торговельних марок, стала Паризька конвенція про охорону промислової власності [1]. Конвенція покликана полегшити умови надання взаємної охорони промисловій власності у країнах, які підписали її і тим утворили Паризький Союз з охорони промислової власності [36, с.71]. Але не дивлячись на це, питання уніфікації міжнародно-правової охорони географічного зазначення вона не вирішує.

Зауважимо, що для України проблема правової охорони географічних зазначень є відносно новою. Перший законодавчий акт у цій галузі – Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» - був прийнятий 16 червня 1999 року [5]. Однак цим Законом не були врегульовані всі питання правової охорони географічних зазначень, тому багато аспектів цієї проблеми залишилися за межами правового врегулювання. На даний час згаданий вище Закон викладений у новій редакції і має назву Закон України «Про правову охорону географічних зазначень» [6].

Відповідно до чинного Закону України «Про правову охорону географічних зазначень» під географічним зазначенням розуміється найменування місця, що ідентифікує товар, який походить з певного географічного місця та має особливу якість, репутацію чи інші характеристики, зумовлені головним чином цим географічним місцем походження, і хоча б один з етапів виробництва якого (виготовлення (видобування) та/або переробка, та/або приготування) здійснюється на визначеній географічній території [6].

Правова охорона географічним зазначенням надається на підставі їх реєстрації у встановленому Законом порядку і діє безстроково, за винятком випадків дострокового припинення дії реєстрації географічного зазначення [6].

Слід зазначити повноваження органів державної влади у сфері охорони прав на географічні зазначення. До повноважень Кабінету Міністрів України відноситься: визначення центрального органу виконавчої влади, наділеного повноваженнями щодо погодження специфікації товару і змін до неї та щодо контролю особливих якостей чи інших характеристик товарів, щодо яких використовуються географічні зазначення, а також щодо визначення меж географічних місць, з якими пов'язані ці особливі якості чи інші характеристики, та виробників зазначених товарів у межах цих географічних місць; визначення юридичної особи публічного права (державна організація), яка утворена центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, яка буде виконувати функції НОІВ; визначення розміру передбачених Законом України «Про правову

охорону географічних зазначень» зборів, строків і порядку їх сплати; розроблення Положення про Перелік видових назв товарів [6].

Функції із забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності покладено на Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства [13], до повноважень якого належить забезпечення нормативно-правового регулювання у сфері охорони прав на географічні зазначення; визначення пріоритетних напрямів розвитку сфери охорони прав на географічні зазначення; взаємодія та координація із центральними органами виконавчої влади, іншими органами державної влади у процесі формування та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності, а також з метою посилення захисту прав інтелектуальної власності; розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері правової охорони інтелектуальної власності; здійснення міжнародного співробітництва у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представлення інтересів України з питань охорони прав на географічні зазначення в міжнародних організаціях; укладення відповідно до законодавства міжнародних договорів про співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності; забезпечення виконання міжнародних програм та реалізації проектів у сфері правової охорони інтелектуальної власності відповідно до міжнародних договорів; забезпечення виконання зобов'язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях у сфері правової охорони інтелектуальної власності; взаємодія в установленому порядку з відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій; затвердження положень про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), про Атестаційну комісію та порядок атестації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), про Апеляційну комісію, про Державний реєстр представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених); здійснення координації діяльності НОІВ у сфері інтелектуальної власності; здійснення контролю за дотриманням НОІВ законодавства у сфері

інтелектуальної власності, використанням надходжень від справляння зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності [6].

Від імені держави реєстрацію географічних зазначень, а також права на їх використання здійснює Національний орган інтелектуальної власності (НОІВ).

13 жовтня 2020 року на засіданні Уряду з ініціативи Мініекономіки прийнято розпорядження «Про Національний орган інтелектуальної власності». Розпорядженням визначено, що функції Національного органу інтелектуальної власності виконуватиме Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» [17].

До владних повноважень Укрпатенту відносяться: приймання заявок, проведення їх експертизи, прийняття рішень щодо них; здійснення державної реєстрації географічних зазначень; опублікування офіційних відомостей про географічні зазначення в Бюлетені, ведення Реєстру, внесення до нього відомостей, надання витягів та виписок в електронній та (або) паперовій формі; здійснення міжнародного співробітництва у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представлення інтересів України з питань охорони прав на географічні зазначення у Всесвітній організації інтелектуальної власності та інших міжнародних організаціях відповідно до законодавства; здійснення підготовки, атестації та реєстрації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених); ведення Державного реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених); інформування та надання роз'яснень щодо реалізації державної політики у сфері охорони прав на географічні зазначення [6].

Вимоги до складу і оформлення матеріалів заявки на реєстрацію географічного зазначення є обов'язковими для заявників і визначаються Правилами складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 17 серпня 2001 року № 598 (далі – Правила) [18].

На даний час зазначені Правила є чинними і діють зі змінами та доповненнями. Проте, незважаючи на чинність Правил, слід констатувати, що вони не відповідають Закону України «Про правову охорону географічних зазначень». Зокрема, не відповідає вимогам Закону України «Про правову охорону географічних зазначень», норма Правил про зміст заявки на реєстрацію географічного зазначення, а сама заявка повинна подаватися відповідно до вищезгаданого Закону до НОІВ, а фактично згідно з Правилами подається до Державної служби інтелектуальної власності України, якої вже тривалий час не існує, через Укрпатент [6, 18].

Крім того, на початку 2020 року в Україні введено поняття «географічне зазначення» і відповідно має бути створений Державний реєстр України географічних зазначень [6]. Проте на даний час існує Державний реєстр України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів [19] і доля усіх кваліфікованих зазначень походження товару, яких в реєстрі обліковується 48 зазначень, законодавцем не визначена. Якщо тлумачити Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень» від 20 вересня 2019 року № 123-ІХ дослівно, то в Україні припинено правову охорону кваліфікованих зазначень походження товару з 01 січня 2020 року, що впливає з п.1, 2 Прикінцевих та перехідних положень [7]. Зазначеним законом законодавець не передбачив ніякого переходу від кваліфікованих зазначень походження товару до географічних зазначень, ніяких перехідних положень у питаннях правового захисту кваліфікованих зазначень походження товару. Єдине, що зроблено в названому Законі, так це в тексті Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16 червня 1999 року № 752-ХІV усі слова «кваліфіковане зазначення походження товару», «зазначення походження товару», «зазначення походження товарів та/або права на їх використання», «кваліфіковане зазначення походження та/або право на використання вже зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження

товару», «кваліфіковане зазначення походження та/або право на його використання», «кваліфіковане зазначення походження товару та/або право на використання кваліфікованого зазначення походження товару», «кваліфіковане зазначення походження товару та/або право на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару», «кваліфіковане зазначення походження товару та/або право на використання цього зазначення», «кваліфіковане зазначення походження товару та право на його використання» в усіх відмінках і числах замінено словами «географічне зазначення» у відповідному відмінку і числі [7]. Але заміну слів і законодавчо визначені правила переходу від правової охорони кваліфікованих зазначень походження товару до правової охорони географічних зазначень не можна ототожнювати і з цього випливає дуже велика проблема для осіб, які отримали свідоцтва про реєстрацію права на використання кваліфікованого зазначення походження товарів і які по суті з 01 січня 2020 року позбавлені правової охорони зареєстрованих зазначень.

Єдиним можливим способом врегулювання названої вище правової проблеми вбачається внесення змін до діючих законів і саме на рівні закону врегулювати перехід від правової охорони кваліфікованих зазначень походження товару до правової охорони географічних зазначень.

Аналізуючи вимоги Закону України «Про правову охорону географічних зазначень», слід звернути увагу на процедуру реєстрації географічного зазначення та склад осіб, які мають право на реєстрацію географічного зазначення. Так, із кола суб'єктів, були виключені асоціації споживачів, установи, що мають безпосереднє відношення до вивчення відповідних продуктів, виробів, технологічних процесів або географічних місць, але введено нового суб'єкта права на реєстрацію географічного зазначення – юридичну особу або фізичну особу, яка має право на реєстрацію географічного зазначення у разі, якщо:

вона є єдиним виробником, який у цьому географічному місці виробляє товар та/або видобуває, та/або переробляє сировину для товару та бажає подати заявку на реєстрацію географічного зазначення;

географічна територія, на якій здійснюється виробництво (видобування) та/або переробка, та/або приготування товару, має характеристики, які істотно відрізняються від прилеглих територій, або характеристики товару відрізняються від товарів, вироблених на прилеглих територіях. [6].

Відповідно до статті 9 Закону [6] право на державну реєстрацію географічного зазначення має об'єднання осіб, які в зазначеному географічному місці виробляють товар та/або видобувають, та/або переробляють сировину для товару, особлива якість, репутація чи інші характеристики якого зумовлені цим географічним місцем. При цьому об'єднання осіб означає будь-яку сукупність осіб незалежно від її організаційно-правової форми або складу.

Ще однією проблемою, що виникає при реєстрації географічних зазначень є відповідність продукту певній специфікації. Так, з метою реєстрації географічного зазначення товар, для якого заявляється це зазначення, повинен відповідати специфікації товару, погодженій спеціально уповноваженим органом [6].

Наразі такими органами визначені Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства - щодо сільськогосподарської продукції (сільськогосподарських товарів), харчових продуктів, вин, ароматизованих винних продуктів, спиртних напоїв; Міністерство культури та інформаційної політики - щодо виробів народних художніх промислів; Міністерство охорони здоров'я - щодо природних лікувальних ресурсів (мінеральних вод, лікувальних грязей, озокериту, бішофіту, ропи лиманів та озер тощо) [15].

Проте проблема в тому, що на сьогодні відсутні належні нормативно-правові документи відповідних спеціально уповноважених органів щодо вимог до специфікацій продукції, яка містить географічне зазначення, та до процедури їх погодження.

Змінено вимоги щодо строку сплати збору за подання заявки, так заявникам надана можливість продовжити строк сплати збору, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання [6].

На підставі рішення про реєстрацію географічного зазначення та за наявності документа про сплату державного мита за реєстрацію і сплати збору за публікацію про реєстрацію Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» здійснює державну реєстрацію географічного зазначення, для чого вносить відповідні відомості до Державного реєстру України географічних зазначень [6].

Отже, процедура реєстрації географічного зазначення передбачає сплату відповідних обов'язкових зборів, а саме: за подання заявки на географічне зазначення та за публікацію про реєстрацію [6], які на даний час взагалі не передбачені відповідною постановою Кабінету Міністрів України [12], що також викликає правову невизначеність в процедурі реєстрації географічних зазначень.

Крім того, актуальною є проблема гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами ЄС, імплементація механізмів реалізації правових положень для забезпечення правової охорони інтелектуальної власності [72].

На території ЄС правова охорона географічних зазначень забезпечується регламентами Ради ЄС, які мають пряму дію на територіях усіх країн-членів ЄС. Наприклад, Регламент Ради ЄС № 2081/92 від 14 липня 1992 року - сільськогосподарських продуктів та продовольчих товарів [55]; Регламент Ради ЄС № 2082/92 від 14 липня 1992 року - сертифікація сільськогосподарських та харчових продуктів [56]; Регламент Ради ЄС № 1234/2007 від 22 жовтня 2007 року передбачає правову охорону географічних зазначень та назви місця походження вин [57]; Регламент Ради ЄС №110/2008 від 15 січня 2008 року - спиртних напоїв [59]; Регламент Ради ЄС № 479/2008 від 29 квітня 2008 року - загальна організація ринку вина [60]; Регламент Ради ЄС № 1151/2012 від 21 листопада 2012 року - якість сільськогосподарських продуктів та продуктів

харчування [63]; Регламент Ради ЄС № 251/2014 від 26 лютого 2014 року - ароматизованих винних продуктів [64] тощо.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень» від 20 вересня 2019 року № 123-IX [7] передбачається імплементація у національне законодавство вимог ст.ст.204-207 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21.03.2014 року та додатків XXII–А, В, С і Д до неї [2], а також положень Регламенту Європейського парламенту і Ради (ЄС) №1151/2012 від 21 листопада 2012 року про схеми якості сільськогосподарських і харчових продуктів [53].

Проаналізуємо деякі положення Угоди про асоціацію. Так, в Угоді про асоціацію зазначено, що кожному омонімічному географічному зазначенню надається охорона за умови, що воно використовується добросовісно та з належним врахуванням місцевого і традиційного використання, а також реального ризику виникнення плутанини [2]. Зазначені положення Угоди про асоціацію знайшли своє відображення в Законі України «Про правову охорону географічних зазначень» [6]. Таке положення Угоди про асоціацію ставить українських виробників товарів у не вигідне положення з приводу використання кирилических варіантів багатьох назв товарів і по закінченню перехідного періоду – 10 років українські виробники повинні змінити назви товарів, що може викликати додаткові витрати та репутаційні збитки. [28].

Також слід приділити увагу переліку географічних зазначень заявлених в Угоді про асоціацію Європейським Союзом та Україною, де в Додатках XXII–А, В, С і Д зазначено майже 3000 європейських географічних зазначень і всього 2 українських географічних зазначення вин «Сонячна долина» та «Новий Світ» [2]. Таким чином зазначений в Додатках перелік українських географічних зазначень не відображає реальних місць і назв України, які можуть визнаватися географічними зазначеннями [37, 43]. Крім зазначених вин, Україною задекларовано за собою право вживати в торгівлі назви, що є найменуваннями

географічних областей у складі території країни, наприклад: Шарин, Тарнава, Карпатські (карпатський), Ірпінь, Самбір, Чехи, Аркадія, Бурдей, Кодак, Нове Місто та інші. Аналізуючи зазначений список Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Г. Андрощук та А. Афян зазначають, що частка географічних зазначень цього переліку взагалі не мають в собі ознак географічного зазначення, приміром серед географічних назв, які повинні визнавати країни-члени ЄС, міститься назва «Ірпінь», проте, на їхню думку, навряд чи можна назвати будь-який товар, який би асоціювався з цим місцем [28, с.50].

Таким чином, вбачаються протиріччя у захисті інтересів України з однієї сторони і Європейського Союзу, з іншої.

1.2. Характерні особливості географічних зазначень як об'єкту права інтелектуальної власності

В контексті дослідженні питання щодо сутності географічного зазначення як об'єкту права інтелектуальної власності, цікавою є думка О.А. Підпригори, яка зазначала, що «засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг відрізняються від інших об'єктів промислової власності не лише функціональним призначенням. Вони також різняться рівнем творчості – одна справа створити винахід, інша – знак для товарів і послуг» [47, с. 541].

Зауважимо, що для того, щоб забезпечити правову охорону засобам індивідуалізації, загалом не має значення творчий характер кінцевого результату. Творчість автора об'єкта інтелектуальної власності, що є засобом індивідуалізації, не має юридичного значення при встановленні правового режиму охорони цим об'єктам індивідуалізації. Тобто, незважаючи на те, що на засоби індивідуалізації поширено правову охорону як на об'єкти інтелектуальної власності, проте можна казати, що у географічних зазначеннях відсутній творчий елемент [49]. Проте це не говорить про неможливість охорони географічних зазначень, торговельних марок або комерційних найменувань за допомогою заходів, притаманних інституту інтелектуальної власності, оскільки право

інтелектуальної власності розповсюджує свою дію не тільки на результати інтелектуальної, творчої діяльності, а й на інші об'єкти інтелектуальної власності, визначені Цивільним кодексом України та законами, які регулюють правовідносини щодо охорони певних об'єктів інтелектуальної власності.

Відповідно до статті 1 Паризької конвенції про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року [1] знаки для товарів і послуг (торговельні марки), як і комерційні (фірмові) найменування та географічні зазначення, належать до промислової власності. Названі об'єкти права інтелектуальної власності відносяться до засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. При цьому комерційне (фірмове) найменування індивідуалізує суб'єкта підприємницької діяльності (виробника товарів чи надавача послуг), а знаки для товарів і послуг (торговельні марки) та географічне зазначення є засобами індивідуалізації саме товарів і послуг (результатів відповідної діяльності). Цивільно-правовий інститут засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг (у тому числі знаків для товарів і послуг) в Україні в основному сформований і перебуває на етапі свого подальшого вдосконалення. Безпосередньо впливають на цей процес положення міжнародних договорів та діяльність з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу і загальноприйнятих міжнародних стандартів [42, с.187].

Метою використання географічних зазначень є підкреслення унікальних властивостей товару, які безпосередньо залежать від географічного середовища, в якому такий товар вироблено, походження товару з унікальної місцевості, або поєднання специфічного виробництва і переробки. Об'єктом зазначення виступає географічна назва країни, регіону або певної місцевості, що міститься у позначенні товару. Таким чином, географічні зазначення не є результатом творчої діяльності певної особи, але зазначення відображає відому і унікальну географічну назву в позначенні виготовленого товару. Позначення товару іншою оригінальною назвою, яка буде містити елементи творчості, але не буде пов'язувати виробництво або переробку товару із певною географічною

місцевістю, не буде вважатися географічним зазначенням. Саме тому географічне зазначення є одним з об'єктів інтелектуальної власності, які не є результатом творчої діяльності, але охороняються законодавством [33, с. 238].

Слід зазначити, що в географічному зазначенні присутній інформаційний елемент, який доводить до споживача інформацію про місце походження певного товару, про його особливості, якості, які притаманні тільки цьому товару, а також про інші характеристики, які пов'язуються місцем походження такого товару.

Однією з відмінностей засобів індивідуалізації від об'єктів права промислової власності є те, що правова охорона першим надається на підставі свідоцтва, а другим – на підставі патенту.

С.А.Горленко зазначає, що однією із найчастіших підстав припинення права власності на об'єкти промислової власності є передача прав іншій особі. Але доречно зазначити, що подібна передача прав на географічне зазначення є неможливою, оскільки товаровиробник з іншої місцевості буде виробляти товар з іншими якостями та характеристиками і який не буде мати тих властивостей, які має товар вироблений саме в цій місцевості, а отже і втрачається сенс такої передачі [31, с. 29].

Якщо з будь-яких причин географічне середовище місця походження товарів більше не обумовлює особливі властивості таких товарів, то це є особливою підставою для припинення права на використання географічного зазначення. Така підстава є неприпустимою для інших об'єктів права промислової власності.

Географічне зазначення та торгівельні марки мають спільну мету – забезпечити маркування товару та індивідуалізують такий товар, хоча і мають різні функції. Основна функція торговельної марки полягає в здатності відрізнити аналогічний товар різних виробників. В географічному зазначенні основною функцією є підтвердження особливої якості товару, яка пов'язується із виробництвом такого товару в конкретному географічному регіоні. Тому географічне зазначення може використовувати будь-який виробник, який

виробляє продукцію у межах відповідного регіону і якість якої відповідає зазначеним у специфікації показникам. Суб'єкт господарювання може використовувати географічне зазначення для індивідуалізації свого товару, але не може передати право використання географічного зазначення іншій особі [33, с. 82].

Слід зазначити, що для торгівельної марки необов'язкові високі показники якості та властивості товару, адже для надання правової охорони торгівельним маркам достатньою умовою є відсутність небезпеки змішування з аналогічними чи схожими торгівельними марками інших виробників. Напроти, для надання правової охорони географічному позначенню необхідною умовою є виробництво товару в певному регіоні з особливими якостями [46].

На відміну від торговельної марки, до назви місця походження товару не висувається такий критерій охороноздатності, як новизна. Це і зрозуміло, оскільки назви географічних місць, які включаються до позначення товарів, не є новими. Навпаки, саме тому, що вони відомі споживачу та у позначеному цією назвою географічному місці існують характерні особливі природні умови, технологічні особливості та секрети виготовлення продукції, надають товару особливих властивостей, і підлягають правовій охороні. З цих самих підстав до назви місця походження товару не застосовується поняття пріоритету [44, с.328].

Спільною рисою обох засобів індивідуалізації є можливість їх трансформації у видове позначення, тобто найменування, яке у результаті довгострокового застосування втратило зв'язок із географічним місцем виготовлення чи з конкретним товаровиробником, та, внаслідок наявності особливих властивостей, асоціюється споживачем з певним різновидом товарів [33, с. 83].

Незважаючи на тривале існування Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товару» [5] та створення відповідного державного реєстру, можна зауважити, що з моменту створення національної системи охорони географічних зазначень кількість зареєстрованих кваліфікованих зазначень є незначною. Причина невисокої активності підприємців в охороні

позначень як географічних зазначень вбачається в ускладненій процедурі їх реєстрації та необхідності постійного підтримання високої якості продукту за рахунок використання характерних для даного регіону природних чи людських факторів [35, с.21].

Тому практика пішла шляхом більш спрощеної реєстрації географічних назв в якості торговельних марок. Зазначена ситуація не може вважатися прийнятною з огляду на наявність суттєвої різниці в об'єктах та механізмі охорони торговельних марок і географічних зазначень. Її покращенню може сприяти спрощення процедури реєстрації географічних зазначень та встановлення обмежень на реєстрацію як торговельних марок географічних назв, що застосовуються в назві товару [47, с. 891].

Динаміка розвитку ринкових відносин зумовила зростання попиту на географічне зазначення. Його роль і значення істотно зростають, що, в свою чергу, впливає на необхідність правової охорони права на використання географічного зазначення.

Як і в більшості країн світу, політика нашої країни у сфері інтелектуальної власності знаходить свій вираз у законодавчому врегулюванні відносин, які виникають сьогодні. Нині в Україні діє два спеціальних закони і ряд підзаконних нормативно-правових актів у сфері охорони прав на географічні зазначення й торговельні марки. Разом з тим, прагнення України до інтеграції в ЄС обумовило необхідність гармонізації національного законодавства з європейськими нормами і стандартами, впровадження відповідних механізмів реалізації правових норм для забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності.

РОЗДІЛ 2

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ГЕОГРАФІЧНЕ ЗАЗНАЧЕННЯ

2.1. Інноваційне використання географічних зазначень в Україні

За останні роки в Україні відбулися помітні зрушення щодо формування ринку географічних зазначень. Цьому сприяють створення відповідних асоціацій виробників аутентичних продуктів. Першою в 2018 році було зареєстровано Асоціацію виробників традиційних карпатських високогірних сирів, з метою управління географічним зазначенням «гуцульська овеча бриндзя», на яке були видані свідоцтва про реєстрацію права на використання кваліфікованого зазначення походження товару від 11 листопада 2019 року №№3117/01, 3117 [69].

А 19 лютого 2019 року було зареєстровано Асоціацію карпатських ватагів, з метою управління географічним зазначенням «гуцульська коров'яча бриндза». І 12 жовтня 2020 року було зареєстроване географічне зазначення «Гуцульська коров'яча бриндза» як назву місця походження товару: сир за №3118 [69].

На початку 2019 року відбулися установчі збори Асоціації виробників мелітопольської черешні і 12 жовтня 2020 року було зареєстроване географічне зазначення за №3119 «мелітопольська черешня» [69]. В тому ж році відбулися установчі збори Асоціації виробників херсонського кавуна, створено Асоціацію виноградарів та виноробів «Придунайська Бессарабія» - першу в Україні асоціацію виробників вина, що опікуватиметься розвитком зони виноробства, реєстрацією та контролем географічних зазначень щодо вина, першим з яких стане вино з географічним зазначенням «Ялпуг», проте на даний час в реєстрах об'єктів інтелектуальної власності із вмістом наведеного позначення є лише свідоцтво на знак для товарів і послуг.

Варто також згадати, що європейська практика брендування і побудови іміджу регіонів заснована на популяризації їх унікальних культурно-історичних

особливостей. Найбільш дієвим способом правової охорони виробів народних ремесел є реєстрація їх як географічних зазначень. Оскільки така реєстрація сприятиме створенню національних брендів, які формуватимуть позитивний імідж України за кордоном. Адже значну роль у формуванні властивостей товарів ремесел відіграють такі фактори, як прив'язка до певного регіону, майстерність людей, їхній досвід, традиції багатолітньої давності. Репутація, якість, оригінальність та культурна цінність яких, виключно пов'язані з їх географічним походженням на території України. Тому 26 жовтня 2020 року було зареєстроване географічне зазначення за №3121 «петриківський розпис» для сувенірної продукції, столового посуду, товарів широкого вжитку декорованого петриківським розписом, який має специфічні особливості, що чітко відрізняють його від інших розписів.

Петриківський розпис або «петриківка» — це декоративно-прикладне візерункове народне малярство України, яке зародилося в с. Петриківка. Міністерство культури України в 2012 році визначило петриківський розпис об'єктом нематеріальної культурної спадщини України. А в 2013 році розпис було включено до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО. Петриківський орнамент є художньою візитівкою України.

В Україні за підтримки ЄС започатковано проект «Підтримка розвитку системи географічних зазначень в Україні» [52] для популяризації серед виробників географічних зазначень, значення їх захисту, реєстрації, впливу на виробників [58].

Реєстрація географічного зазначення на національному рівні є обов'язковою передумовою для реєстрації і, відповідно, захисту їх на європейському рівні, навіть якщо країна не входить до складу Європейського Союзу.

Для реєстрації в Україні та Європейському Союзі треба мати специфікацію продукту, яка має містити: назву географічного зазначення; сорти винограду та їх пропорції, якщо мова йде про вино; межі відповідного географічного регіону (адміністративні межі або навіть gps-координати місцевості); максимальний

врожай на гектар; особливості екології; інформація про зв'язок місцевості виробництва з якістю продуктів з географічним зазначенням. Після розробки специфікації та реєстрації географічного зазначення на національному рівні та на загальноєвропейському, назва потрапляє до бази даних «E-Vacchus». Відповідно до інформації Укрпатенту на 2020 рік зареєстровано 48 кваліфікованих зазначень походження українських та зарубіжних товарів, що охоплюють мінеральні води, сири та алкогольні напої. З 01 січня 2016 року в Україні охороняються 3068 географічних зазначень відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [2]. Для 15 українських товарів протягом десяти років не припиняється використання географічних зазначень, тотожних тим, які зареєстровані в Європейському Союзі.

Реєстрація географічного зазначення на продукт дає виробникам низку переваг, а саме:

- 1) підтверджує високу якість та безпечність продукції, її унікальність та традиційність;
- 2) утворює колективну інтелектуальну власність, захищаючи продукт від підробки й дозволяючи об'єднанню виробників спільно користуватися перевагами цього продукту із доданою вартістю;
- 3) дозволяє зберегти традиційну технологію виробництва;
- 4) приваблює туристів;
- 5) допомагає збільшити обсяги збуту і вийти на нові ринки за межами зони виробництва [39, с. 8].

Іншими словами, жоден виробник, який знаходиться за межами географічної зони, ідентифікованої у специфікації продукту, не має права використовувати зареєстровану назву продукту.

Саме зараз відбувається становлення законодавства України з правової охорони географічних зазначень та його гармонізація із законодавством Європейського Союзу. Використання географічних назв набуває все більшого

застосування в господарській діяльності для індивідуалізації товарів, а тому виникає нагальна потреба у правовій охороні з боку держави від недобросовісної конкуренції в цій сфері.

2.2. Аналіз вітчизняного досвіду захисту прав на географічне зазначення

За статтею 23 Закону України «Про охорону прав на географічне зазначення» [6] будь-яке посягання на права, що впливають з реєстрації географічного зазначення, передбачені статтею 17 цього Закону, тягне за собою відповідальність згідно із законом; на вимогу будь-якої особи, яка має право використовувати географічне зазначення, або органу державної влади таке порушення повинно бути припинене, а порушник зобов'язаний відшкодувати заподіяну шкоду.

Нагадаємо, що із статті 17 Закону України «Про охорону прав на географічне зазначення» [6] впливають наступні права:

- а) використовувати географічне зазначення;
- б) вживати заходів щодо заборони використання географічного зазначення особами, які не мають на це право;
- в) провадити діяльність із забезпечення відповідності товару, для якого зареєстровано географічне зазначення, специфікації товару, погодженій спеціально уповноваженим органом, або документу, визначеному частиною шостою статті 10 цього Закону;
- г) поширювати інформацію та провадити іншу діяльність, спрямовану на повідомлення споживачам про особливі якості товару, для якого зареєстровано географічне зазначення;
- г) інші права, визначені законодавством про правову охорону географічних зазначень.

Зареєстроване географічне зазначення захищається від наступних дій:

а) будь-яке пряме чи опосередковане комерційне використання зареєстрованого географічного зазначення для товару, який не охоплюється реєстрацією географічного зазначення і є подібним до товару, для якого зареєстровано географічне зазначення, або якщо таке використання призводить до зловживання репутацією географічного зазначення, у тому числі якщо такий товар використовується як складова іншого товару;

б) будь-яке неправомірне використання або імітація, або інше втілення зареєстрованого географічного зазначення, навіть якщо зазначається справжнє місце походження товару або якщо зареєстроване зазначення перекладається, викладається у транскрипції або транслітерації чи супроводжується словами "стиль", "тип", "спосіб", "який вироблений у", "імітація", "смак", "подібний" тощо, у тому числі якщо такий товар використовується як складова іншого товару;

в) будь-яке інше хибне або таке, що може ввести в оману щодо джерела походження, сутності або істотних якостей товару, використання географічного зазначення на внутрішньому або зовнішньому упакуванні, рекламних матеріалах або документах, що стосуються відповідного товару, а також упакування товару в тару, яка може викликати хибне уявлення щодо його походження;

г) будь-яке інше використання, яке може ввести в оману споживача щодо дійсного походження товару.

З урахуванням інтересів зацікавлених виробників і з метою запобігання введенню в оману споживачів щодо сутності товару, географічного місця походження товару або його меж зареєстровані омонімічні географічні зазначення використовуються відповідно до спільно визначених зацікавленими виробниками практичних умов використання, відповідно до яких такі географічні зазначення відрізняються одне від одного.

Заходи щодо захисту зареєстрованого географічного зазначення вживаються органами державної влади у межах їхньої компетенції, а також особами, які мають право використовувати зареєстроване географічне зазначення.

В українській судовій практиці найпоширенішим способом захисту своїх економічних інтересів стало використання знаків для товарів і послуг для добросовісної або недобросовісної заборони конкуренту здійснювати виробництво товарів або торгівлю товарами чи послугами. Географічні зазначення набули найменшого поширення для захисту економічних інтересів бізнесу. І це пов'язане з тим, що механізм захисту торгівельних марок є більш гнучким у порівнянні із механізмом захисту географічних зазначень. Проте, все змінюється і у зв'язку із європейським вектором руху української економіки, використання географічних зазначень для захисту економічних інтересів бізнесу буде набирати все більшого поширення.

Більш детально проаналізуємо спір між двома комерційними структурами ТОВ «Дистриб'ютерська компанія «Еллада» і ТОВ «Агрофірма «Золота Балка» відносно кваліфікованого зазначення походження товару «БАЛАКЛАВА».

ТОВ «Дистриб'ютерська компанія «Еллада» звернулось в суд з позовом до Державної служби інтелектуальної власності України, в якому просило: визнати реєстрацію Державною службою інтелектуальної власності України кваліфікованого зазначення походження товару як назву місця походження «БАЛАКЛАВА» для товару «вино», «вино ігристе» по заявці №і200900003 від 08 липня 2009 року недійсною; визнати протиправним та скасувати рішення від 23 листопада 2011 року Державної служби інтелектуальної власності України щодо реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару як назву місця походження «БАЛАКЛАВА» для товару «вино», «вино ігристе» по заявці №і200900003 від 08 липня 2009 року; зобов'язати Державну службу інтелектуальної власності України внести зміни про визнання реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару як назву місця походження «БАЛАКЛАВА» для товару «вино», «вино ігристе» по заявці №і200900003 від 08.07.2009 року недійсною до Державного реєстру України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів.

Позовні вимоги мотивовано тим, що протиправна реєстрація кваліфікованого зазначення походження товарів «БАЛАКЛАВА» для товару «вино», «вино ігристе» відповідачем порушує інтереси позивача, які полягають в неможливості набуття права власності на знак для товарів та послуг «БАЛАКЛАВА 2500».

Постановою Окружного адміністративного суду міста Києва від 31 липня 2013 року [21], залишеною без змін ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду від 23 січня 2014 року [25], у задоволенні позовних вимог відмовлено.

Не погоджуючись з оскаржуваними судовими рішеннями, ТОВ «Дистриб'ютерська компанія «Еллада» звернулось до Вищого адміністративного суду України з касаційною скаргою, у якій просило скасувати судові рішення та задовольнити позов.

Вищий адміністративний суд України прийшов до наступних висновків [23].

Як встановлено судами першої та апеляційної інстанцій, у відповідь на заявку m2012 21927 від 17 грудня 2012 року позивач 15 травня 2013 року отримав заперечення, з яких дізнався, що Державною службою інтелектуальної власності України 26 грудня 2011 року здійснена реєстрація кваліфікованого зазначення походження товару «БАЛАКЛАВА» для товару «вино», «вино ігристе» відповідно до рішення від 23 листопада 2011 року.

Пунктом першим вказаного рішення затверджено експертний висновок Державного підприємства «Український інститут промислової власності» від 22 листопада 2011 року, який є невід'ємною частиною цього рішення. Пунктом 2 зареєстровано кваліфіковане зазначення походження товару як назву місця походження «БАЛАКЛАВА» для товару «вино», «вино ігристе». Пунктом 3 – зареєстровано право на використання кваліфікованого зазначення походження товару як назви місця походження «БАЛАКЛАВА» для товару «вино», «вино ігристе» на ім'я ТОВ «Агрофірма «Золота Балка», вул. Новикова, б. 56, м. Севастополь, 99043, Україна.

Реєстрація кваліфікованого зазначення походження товару «БАЛАКЛАВА» для товару «вино», «вино ігристе» здійснена на підставі заявки ТОВ «Агрофірма «Золота Балка» №і200900003 від 08 липня 2009 року на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфіковано зазначення походження товару «БАЛАКЛАВА» з описом виробничих потужностей ТОВ «Агрофірма «Золота Балка», знаходиться в Балаклавській долині, що починається у населеному пункті Упаковка на 10-му кілометрі Балаклавського шосе, тягнеться до в'їзду в місто Балаклаву.

Відмовляючи у задоволенні позовних вимог, суди першої та апеляційної інстанцій виходили з того, що рішення відповідача від 23 листопада 2011 року прийнято в межах повноважень та у відповідності до вимог законодавства.

Колегія суддів Вищого адміністративного суду України не погодилася з висновками судів першої та апеляційної інстанцій, виходячи з наступного..

Судами попередніх інстанцій встановлено, що ТОВ «Агрофірма «Золота Балка» подано заявку №і200900003 від 08 липня 2009 року на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфіковано зазначення походження товару «БАЛАКЛАВА» з описом виробничих потужностей ТОВ «Агрофірма «Золота Балка», знаходиться в Балаклавській долині, що починається у населеному пункті Упаковка на десятому кілометрі Балаклавського шосе, тягнеться до в'їзду в місто Балаклаву.

Під час проведення експертизи вказаної заявки заявнику направлено запит щодо необхідності надати висновок Міністерства охорони навколишнього природного середовища (Комітету по земельним ресурсам Автономної Республіки Крим) щодо меж географічного місця, з яким пов'язані особливі властивості, певні якості, репутація або інші характеристики товару.

У відповідь на запит заявник надав висновок Міністерства охорони навколишнього природного середовища щодо меж географічного місця, з яким пов'язані особливі властивості, певні якості, репутація або інші характеристики товару «вина, вина ігристі БАЛАКЛАВА» із зазначенням, що територія забору сировини-виноградники, виробництво та/або переробка товару «вина, вина

ігристі БАЛАКЛАВА» знаходяться в межах географічного місця - Балаклавський район міста Севастополя, розташованого на південно-західному узбережжі Кримського півострова, з яким пов'язані особливі властивості, певні якості та інші характеристики товару, зумовлені характерними для цього географічного місця природними умовами. Назва товару «БАЛАКЛАВА» є похідною від назви географічного місця «БАЛАКЛАВА», яке заявляється як кваліфіковане зазначення походження товару.

В додаток до зазначеного висновку Міністерства охорони навколишнього природного середовища України заявник надав вкопіювання з топокарт зазначеної місцевості.

Разом з тим, колегія суддів Вищого адміністративного суду України вважала передчасним висновок судів попередніх інстанцій про те, що заявка ТОВ «Агрофірма «Золота Балка» відповідає вимогам та умовам статті 7 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» [5].

Так, зокрема, зазначено, що правова охорона надається назві місця походження товару за умови якщо вона є назвою географічного місця, з якого даний товар походить, виробництво (видобування) і переробка позначуваного цією назвою товару здійснюються в межах зазначеного географічного місця.

Крім того, відповідно до пункту 4.2.4. Правил складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 17 серпня 2001 року № 598 [18], під час експертизи: установлюється відповідність заявленого позначення офіційній сучасній назві географічного місця або його історичній назві; перевіряється наявність у документі, який підтверджує, що заявник виробляє товар, та у висновку (висновках) спеціально уповноваженого органу (органів) відомостей, що підтверджують: місцезнаходження виробництва товару саме в тій місцевості, назва якої заявляється як кваліфіковане зазначення походження товару; здійснення в межах зазначеного географічного місця виробництва (видобування)

та/або переробки товару або хоча б основної складової товару, що позначається заявленим на реєстрацію позначенням; перевіряється відповідність опису особливих властивостей, певних якостей або інших характеристик товару, зазначених у заявці, опису у висновку (висновках) спеціально уповноваженого органу (органів).

Судами попередніх інстанцій встановлено, що відповідачу заявником надана етикетка, яка містить позначення «БАЛАКЛАВА», яке використовується як кваліфіковане позначення походження товару із зазначенням адреси виробництва «м. Севастополь, вул. Каштанова, 5».

В той же час судами попередніх інстанцій не встановлено чи має вказана адреса виробництва відношення до географічного місця «БАЛАКЛАВА». Також судами попередніх інстанцій не встановлено чи здійснюється видобування і переробка позначуваного цією назвою товару в межах зазначеного географічного місця.

Крім того, колегія суддів зазначає, що судами попередніх інстанцій не надано належної оцінки доводам позивача про те, що під час проведення експертизи заявки №і20090003 відповідач порушив вимоги законодавства, оскільки під час її проведення діяло свідоцтво України №51168 на знак для товарів і послуг «БАЛАКЛАВА», що належало позивачу, що в свою чергу є підставою для відмови у наданні правової охорони кваліфікованому позначенню походження товару в силу положень статті 8 Закону України «Про охорону прав на позначення походження товарів» [5] за умови, якщо зважаючи на репутацію, відомість і тривалість використання цього знаку така правова охорона може ввести в оману споживачів щодо ідентичності товару. Тобто, судами попередніх інстанцій не встановлено чи використовував позивач вказаний знак для товарів і послуг «БАЛАКЛАВА», та чи надання правової охорони кваліфікованому позначенню походження товару вплинуло або могло вплинути на його використання.

З огляду на наведене, колегія суддів Вищого адміністративного суду України прийшла до висновку щодо необхідності направлення справи на новий судовий розгляд.

Нажаль, українська правозастосовча практика не побачила остаточного судового рішення в наведеній вище справі, оскільки при повторному судовому розгляді позивач втратив або інтерес до справи, або можливість участі в справі і тому Окружний адміністративний суд міста Києва залишив позовну заяву ТОВ «Дистриб'ютерська компанія «Еллада» без розгляду [27]. На даний час кваліфіковане зазначення походження товару «БАЛАКЛАВА» міститься в Державному реєстрі України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів (КЗПТ) [69], а рішення про реєстрацію не скасоване.

Наведена вище судова справа дає можливість зробити декілька висновків, а саме, закладу експертизи (зараз Національний орган інтелектуальної власності) слід більш ретельно перевіряти заявлене найменування умовам надання правової охорони, заявникам при наявності тотожних або схожих торгівельних марок доцільно визнавати свідоцтво на знак для товарів і послуг недійсним у встановленому порядку і після цього подавати заявку на реєстрацію географічного зазначення, заявникам більш ретельно підходити до питання обґрунтування Національному органу інтелектуальної власності зв'язку товару саме з тією місцевістю, найменування якої подається на реєстрацію.

Цікавим є також приклад із судової практики відносно географічного зазначення «ЕССЕНТУКИ». 21 травня 2008 року Господарським судом міста Києва було прийнято рішення у справі №20/308 [22], за яким були визнані недійсними свідоцтва України на знаки для товарів і послуг «ЕССЕНТУКИ-2», «ЕССЕНТУКИ-4», «ЕССЕНТУКИ-17», які були отримані російською юридичною особою в Україні. Основною підставою для визнання свідоцтв на знаки для товарів і послуг недійсними стало те, що судом було встановлено, що зареєстровані знаки «ЕССЕНТУКИ-2», «ЕССЕНТУКИ-4», «ЕССЕНТУКИ-17» є

схожими настільки, що їх можна сплутати з кваліфікованим зазначенням походження товарів «ЕССЕНТУКИ». Цікавим є також те, що на момент прийняття рішення суд взяв до уваги роздруківку з офіційного сайту Російського агентства по патентах та товарних знаках з інформацією щодо свідоцтва №0023/13 на право користування найменуванням місця походження товару «ЕССЕНТУКИ» щодо товарів «мінеральна вода». При цьому суд погодився із думкою експертів про те, що формально, найменування місця походження товару «ЕССЕНТУКИ» підпадає під визначення кваліфікованого зазначення походження товару, надане чинним законодавством України. На даний час кваліфіковані зазначення походження товарів «ЕССЕНТУКИ», «ЕССЕНТУКИ №4», «ЕССЕНТУКИ №17» внесені до Державного реєстру України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів (КЗПТ) [69], власникам свідоцтв КЗПТ надається правова охорона.

Наведений приклад показує боротьбу в Україні із недобросовісною конкуренцією, а також є прикладом одного із багатьох випадків реєстрації на власне ім'я об'єкта інтелектуальної власності особою, яка не має відношення до виробництва товару і до географічного зазначення.

Є ще один цікавий приклад із практики про спільне існування знаків для товарів і послуг «МИРГОРОДСЬКА» та «MIRGORODSKA» за свідоцтвами №№ 70881 і 70882 [70] від 15.01.2007 року та кваліфікованого зазначення походження товару «МИРГОРОДСЬКА» за свідоцтвом України №1/01 [69] від 15.03.2007 року.

18 квітня 2007 року постановою Господарського суду міста Києва, яка не була змінена або скасована при подальшому оскарженні [20, 26, 24], було відмовлено в задоволенні позову Закритого акціонерного товариства «Миргородський завод продтоварів «Калинка» до Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України, третя особа Закрите акціонерне товариство «Миргородський завод мінеральних вод» про визнання дій протиправними, визнання свідоцтв на торгівельні марки

недійсними, зобов'язання вчинити певні дії. Суть рішення зводиться до наступного: судом встановлено, що наявне свідоцтво України №1/01 [69] на реєстрацію права на використання зареєстрованого зазначення походження товару та згідно вказаного свідоцтва датою реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару «МИРГОРОДСЬКА» є 15 березня 2007 року, судом не прийнято до уваги посилання позивача на те, що свідоцтво України № 1/01 на реєстрацію права на використання зареєстрованого зазначення походження товару є неналежним доказом у справі і не доводить дату реєстрації вказаного зазначення (15 березня 2007 року), оскільки такі твердження не узгоджуються з приписами Цивільного кодексу України та Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів», Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», оскільки подача заявок на реєстрацію торговельних марок відбулася значно раніше за реєстрацію КЗПТ і реєстрація торговельних марок відбулася раніше за реєстрацію КЗПТ. Враховуючи вище викладене, суд прийшов до однозначного висновку, що торговельні марки за оскаржуваними свідоцтвами були зареєстровані 15 січня 2007 року, тобто раніше за дату реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару. І саме таке обґрунтування суд поклав в основу свого рішення, яким відмовив скасовувати реєстрацію торговельних марок «МИРГОРОДСЬКА».

Наведена справа є прикладом застосування невірною способу правового захисту прав позивача, оскільки в наведеному випадку доцільно було звертатися до суду із вимогою про визнання недійсним свідоцтва України на кваліфіковане зазначення походження товару, оскільки судом вже було встановлено факт реєстрації КЗПТ датою пізнішою, ніж дата реєстрації тотожного знаку для товарів і послуг. Тому при захисті прав інтелектуальної власності важливу роль має встановлення дат пріоритетів, дат подання заявок та дат реєстрації об'єктів інтелектуальної власності для того, щоб на момент подання позову до суду спрогнозувати шанси визнання того чи іншого свідоцтва недійсним.

Якщо узагальнити практику по розглянутим справам, то приходимо до такого висновку, що передумовою виникнення спорів є неякісне проведення

експертизи заявки, наявність тотожності або схожості найменувань із зареєстрованою торгівельною маркою, а також бажання бізнесу максимально індивідуалізувати свій товар.

2.3. Міжнародний досвід вирішення конфлікту між торговельними марками та географічними зазначеннями в країнах ЄС та США

Вирішення конфлікту між торговельними марками та географічними зазначеннями в ЄС.

У 1989 році в межах ЄС був прийнятий акт під назвою «Основні правила визначення та представлення вин та винограду» [29]. Відповідно до нього, винні бренди, що також є і географічними зазначеннями, не можуть використовуватися для введення в оману громадськості, а також не можуть використовуватись, навіть, якщо містять інформацію зі вказівкою на справжнє місце походження чи з такими словами, як «типу», «в стилі», «методом », «імітація» чи «бренд».

Спочатку Регламент 2392/89 [61] дозволив власнику зареєстрованої торговельної марки винного продукту, яка є ідентичною географічному зазначенню, яке охороняється в межах ЄС, продовжувати використовувати торговельну марку до 31 грудня 2002 року, за умови що вона була зареєстрована до 01.01.1986 року та використовується без перерви з 01 січня 1984 року. Проте, Регламентом Ради ЄС 3897/91 від 16 грудня 1991 року внесені зміни до Регламенту 2392/89 [61], відобразивши відповідь на справу іспанського винороба Мігеля Торреса (M.Torres). Ці зміни дозволили продовжувати використання торговельної марки, якщо вона була зареєстрована за 25 років до визначення країною-членом географічної назви як географічного зазначення і постійно використовувалась з того часу. Такі торговельні марки, проте, не можуть перешкодити використанню більш пізнього географічного зазначення. М.Торрес зареєстрував торговельну марку TORRES для вина в усьому світі та був власником португальської торговельної марки з 1962 року. У 1989 році португальський уряд прийняв законодавчий акт про визначення нового

виноробного регіону — долини на півночі від Лісабону, TORRES VERDAS. Деякі португальські винороби використовували на своїх етикетках одне слово TORRES. М.Торрес подав скаргу в Європейську Комісію, адже, відповідно до Регламенту, іспанський винороб у 2002 році повинен був припинити використання торговельної марки TORRES. У результаті, Європейська Комісія внесла зміни до відповідних положень, передбачивши спеціальний вид торговельної марки, що вже довго існує [38, 29].

Нещодавно завершилася ще одна цікава справа. Аргентина виграла судову суперечку в Іспанії, що тривала 12 років, за право на використання назви вина La Rioja [71]. Незважаючи на те, що саме іспанці принесли культуру виноградників до Аргентини, так само як і назву місцевості La Rioja (1591 рік), іспанські виробники вина з однойменною назвою задалися питанням, чи мають право їхні аргентинські колеги його використовувати. Іспанців також бентежив той успіх, який мають аргентинські вина цієї марки у Великобританії та інших європейських країнах, а також в США.. Отож у 1999 році справа щодо правомірності використання цієї марки в Аргентині спочатку стала предметом розгляду дипломатів двох країн, а потім була передана іспанцями до суду. У позові стверджувалося, що використання однієї і тієї ж марки не зовсім справедливо щодо всесвітньо відомого із середини 19 століття іспанського вина La Rioja. Однак аргентинський суд не задовольнив позов іспанських виробників. Суддя Р.Аллан (R.M.Allan) зазначила у своєму рішенні, що Аргентина робить достатньо, щоби не вводити покупців в оману, вказуючи на кожній пляшці «La Rioja Argentina» [29].

Зареєстровані зазначення місць походження та географічні зазначення отримують однакову правову охорону в усіх країнах-членах ЄС у відповідності з першим параграфом Статті 13 Регламенту Ради ЄС № 479/2008 від 29 квітня 2008 року - загальна організація ринку вина [60]. Вона дозволяє правовласникам ексклюзивно використовувати назву товарів відповідно до специфікації. Такі слова, як «стиль», «тип», «метод», «імітація» тощо, заборонені, але можуть бути дозволені країнами-членами на період у 6 місяців після публікації регламенту у

разі дотримання певних умов. Законодавство ЄС забороняє «будь-яке пряме або непряме комерційне використання зареєстрованого географічного зазначення по відношенню до продуктів, які не передбачені реєстрацією» та «будь-яку діяльність, що може ввести громадськість в оману щодо справжнього походження товару». Хоча Регламент не дозволяє реєстрацію родового зазначення, чи то зазначення місця походження, чи географічне зазначення, визначення родового статусу залежить від існуючої ситуації у країні, з якої походить найменування, або у місцевостях споживання та від національного законодавства. Відповідно до законодавства ЄС, зазначення є родовим, якщо воно стало таким під час набрання чинності цим Регламентом [29].

У справі, що ілюструє складнощі із застосуванням заборони регламенту реєструвати родові зазначення, є спір щодо позначення сиру «FETA». Суд постановив, що назва «FETA» має вважатися родовою та не може бути зареєстрована як охоронюване зазначення місця походження. Уряд Греції звернувся з проханням надати охорону назві «FETA» як зазначенню місця походження відповідно до статті 17 регламенту [53]. Уряди Данії, Німеччини та Франції висловили заперечення проти реєстрації, аргументуючи це тим, що «FETA» є родовою назвою відповідно до статті 3 Регламенту [53] та не може бути зареєстрована відповідно до статті 17(2) [53]. Суд зауважив, що «необхідно взяти до уваги, що є товари, які законно існують на ринку та які були законно продані під цим найменуванням у інших країнах-членах, ніж країна походження, що подала заявку про реєстрацію». Суд зауважив, що оскільки комісія при реєстрації найменування «FETA» не приділила достатньо уваги тому факту, що це найменування використовувалося протягом значного періоду часу в певних країнах-членах, окрім Греції, реєстрація не підтверджується та порушує положення статей 17 (2) та 3 (1) Регламенту [53]. Зрештою, стаття 13 (3) Регламенту [53] забороняє (так само, як і передбачено Кодексом Франції — France's Code de la Consommation [62]) правову охорону найменування, належного до суспільної власності.

Однак це рішення було опротестоване. Верховний суд ЄС 25 жовтня 2005 року постановив, що назва сиру «Фета» є традиційно грецькою та називатися так може тільки сир, вироблений в певних регіонах цієї країни. Тож, європейський суд прийняв сторону Греції в суперечці за сир з виробниками з Німеччини та Данії. Суперечка тривала 13 років! [29].

Розв'язання конфлікту між торговельними марками та географічними зазначеннями міститься в статті 24 (5) Угоди ТРІПС [3], яка тлумачиться прибічниками правових шкіл торговельних марок, як надання безумовного пріоритету торговельним маркам у разі конфлікту з географічними зазначеннями. Основою для такого тлумачення є абсолютистська доктрина виключності торговельних марок, яка забороняє будь - яку форму співіснування чи конкурентного використання з географічними зазначеннями. Таке тлумачення суперечить альтернативним механізмам, які раніше були запропоновані національними і регіональними законодавствами, а також міжнародними багатосторонніми договорами, такими як Лісабонська угода [4], котра має розглядатись як порушення Угоди ТРІПС [3]. Отже, чинні положення Угоди ТРІПС можуть: або (1) (якщо тлумачити, як наведено вище) привести до позбавлення юридичної дії законодавства та міжнародних договорів, прийнятих раніше, і це змусить країни, що виступають за вищий рівень правової охорони географічних зазначень, знизити або навіть у певних випадках втратити правову охорону географічних зазначень; або (2) вимагати альтернативного тлумачення, що призведе до збереження статус кво стосовно правової охорони наявних географічних зазначень та обмеження невідповідності з попереднім національним законодавством та міжнародними договорами [29].

Вирішення конфлікту між торговельними марками та географічними зазначеннями в США.

Підхід США, що не є головним прибічником правової охорони географічних зазначень, повністю відрізняється від усталеного в ЄС. Країни «нового світу», такі як США, не мають тривалої історії традиційних видів виробництва, такої як європейські країни, і, як наслідок, не мали окремого

закону, крім законодавства про торговельні марки, котрий би захищав географічні зазначення [29]. У той час, коли ЄС сподівається, що назви багатьох товарів отримають правову охорону на підставі їхнього статусу географічного зазначення, США не беруть до уваги чинність такої охорони, адже було вирішено, що такі назви не заслуговують правової охорони відповідно до законодавства про торговельні марки. Багато назв товарів вважаються у США родовими назвами, а не посиланнями на географічні місцевості, що викликають право власності. Метою законодавства США про торговельні марки є надання прав тим, хто використовує слова, назви, символи та пристрої для ідентифікації своїх товарів або послуг. Законодавство утримується від надання такої правової охорони географічним зазначенням, які не забезпечують таку ідентифікацію, крім випадків, коли вони отримують другорядне значення, що є достатнім для отримання правової охорони відповідно до законодавства про торговельні марки. Тож, сприйняття споживача було визнано більш важливим. Якщо географічні зазначення сприймаються як більш родові, ніж джерело, вони не отримають будь-якої охорони відповідно до системи законодавства США у сфері торговельних марок [38, 29]. США розробили низку структурних правил за протегуванням Бюро алкоголю, тютюну та вогнепальної зброї (Bureau of Alcohol Tobacco and Firearms - BATF), яке контролює використання самооприлюднених родових найменувань.

Підхід США до географічних зазначень можна легко простежити в чинній версії Угоди ТРІПС [3]. Одночасно зі спробами Угоди ТРІПС досягти компромісу з європейцями шляхом включення статей, які надають правову охорону географічним зазначенням та додаткову правову охорону географічним зазначенням для вин та алкогольних напоїв, наявність широких винятків, які передбачають попереднє використання охоронюваних найменувань і родових географічних зазначень, практично не змінює статус-кво у США. Крім цього, система, що спирається на законодавство США у сфері торговельних марок, значно впливатиме на статтю 24 (5) Угоди ТРІПС [3], котра вирішує конфлікт

торговельних марок і географічних зазначень, надаючи постійну перевагу першим.

Виноградарство регулюється переважно федеральним законодавством. Федеральний акт управління алкоголем (Federal Alcohol Administration Act - FAAА) 1935 року [65] призначає Міністра фінансів для розробки необхідних правил щодо маркування дистильованих алкогольних напоїв, вин або напоїв із солоду. У складі Міністерства юстиції існує Бюро алкоголю, тютюну, вогнепальної зброї і вибухових речовин (B ATF), яке регулює використання географічних зазначень, як місцевих, так й іноземних, маючи повноваження їх маркування. У 1976 році B ATF прийняло правила для заснування Американських виноградарських територій. У 1994 році США внесли поправки до законодавства у сфері торговельних марок (набули чинності 01 січня 1996 року) з метою приведення у відповідність з положеннями Угоди ТРІПС [3], що стосуються географічних зазначень [29, 66].

Правила B ATF поділяють географічні зазначення для вин на категорії та їхня правова охорона ґрунтується на цьому поділі. Правила класифікують зазначення географічного значення як родові, напівродові та неродові.

Родовими найменуваннями є ті найменування, котрі, як вважає Директор B ATF, визначають клас вина та за походженням мають географічне значення. «Прикладами родових найменувань, які за походженням мають географічне значення та є зазначенням класу або типу вина, є: Vermouth, Sake».

Напівродові зазначення - це класи вина, які винороби можуть використовувати на винах, що не походять з географічного зазначення. Правила стверджують, що напівродові зазначення продовжують функціонувати як зазначення географічного значення, але їх використання є умовним. B ATF дозволяє таке використання, тільки, якщо етикетка містить справжнє місце походження в комбінації з географічною назвою, та якщо вино відповідає стандарту оригінальності, встановленому торгівлею [29, 66]. Прикладами напівродових назв, які ще є зазначеннями типу для виноградних вин, є: Angelica,

Burgundy, Claret, Chablis, Champagne, Chianti, Malaga, Marsala, Madeira, Moselle, Port, Rhine Wine (syn. Hock), Sauterne, Haut Sauterne, Sherry, Tokay.

Отож, якщо французький АОС (Appellation d'Origine Contrôlée [54] - Контрольоване позначення походження у Франції) стає родовим або напівродовим на думку Директора ВАРФ, ані французький торговець вином, ані Французький інститут найменувань місць походження (ІАНО) не можуть завадити американському конкуренту зареєструвати права на торговельну марку, що містить цей АОС.

У справі ІАНО проти Vintners International Co. Патентне відомство США зареєструвало права американської компанії на торговельну марку «Chablis with a Twist». З метою повної відповідності правилам ВАРФ компанія Vintners додала до «Chablis with a Twist» ярлик «Каліфорнійське біле вино з натуральним цитрусом» (California White Wine with Natural Citrus). ІАНО висловив заперечення проти реєстрації, пояснюючи це двома причинами. По-перше, розділ 2 (е) (2) Акту Ленхема [65] забороняє реєстрацію прав на неописові географічно оманливі марки. По-друге, ІАНО стверджувало, що оскільки «Chablis with a Twist» є маркою, що вводить в оману, відповідно до Розділу 2 (а) Акту Ленхема [65], то в реєстрації має бути відмовлено. Федеральний Окружний Суд та Патентне відомство США стверджували, що ні пункт 2(е)(2), ні пункт 2(а) [65] не забороняють реєстрацію прав на торговельну марку «Chablis with a Twist», тому що слово «CHABLIS» у США є загальним, описовим найменуванням виду вина. Суд заявив, що ІАНО: (1) «не зміг встановити, що споживачі вина та вино-продуктів у США можуть подумати, що термін CHABLIS означає, що товар походить з регіону Chablis у Франції» та (2) не надав жодного доказу, що, якщо й виникла географічна асоціація, то це стало фактором, що вплинув на рішення споживача придбати товар. Суд підсумував, що оскільки відповідно до класифікації ВАРФ термін «CHABLIS» є напівродовим терміном, то він має залишитись у суспільній власності. Суд вирішив, що «термін «CHABLIS» використовується у США як родове найменування для типу вина з відповідними загальними характеристиками» [29].

Правила ВАРТ поділяють неродові зазначення на дві категорії. По-перше, це ті зазначення, які Директор ВАРТ не відніс до родових і напівродових, та які можуть використовуватися для зазначення місця походження вина. Прикладами неродових найменувань, які не є розрізняльними зазначеннями конкретних виноградних вин, є: American, California, Lake Erie, Napa Valley, New York State, French, Spanish. По-друге, Директор ВАРТ може віднести зазначення до розрізняльних, якщо найменування є відомим споживачам і відрізняється від всіх інших вин. Прикладами неродових найменувань, які є також розрізняльними зазначеннями конкретних виноградних вин, є: Bordeaux Blanc, Bordeaux Rouge, Graves, Medoc, Saint-Julien, Chateau Yquem, Chateau Margaux, Chateau Lafite, Pommard, Chambertin, Montrachet, Rhone, Liebfraumilch, Rudesheimer, Forster, Deidesheimer, Schloss Johannisberger, Lagrima та Lagrima Christi.

Крім цього, ВАРТ регулює «найменування місць походження». Відповідно до правила «вино може бути названо найменуванням місця походження, якщо (1) щонайменше 75% його обсягу було вироблено з фрукту або сільськогосподарського продукту, що був вирощений у місцевості або регіоні, зазначеному таким найменуванням, (2) воно було вироблено та завершено на території країни, в якій розташована ця місцевість або регіон, (3) воно відповідає вимогам законів та правил цієї місцевості або регіону, які контролюють склад, спосіб виробництва та зазначення вин для внутрішнього споживання [66].

Крім того, правила ВАРТ при визначенні найменування місця походження вимагають, щоби заяви щодо заснування американських виноградних територій або територій вирощування винограду для вина містили: 1) докази того, що найменування виноградної території є відомим на місцевому та/чи національному рівні; 2) історичні або сучасні докази того, що кордони виноградних територій зазначені в заявці; 3) докази, що стосуються географічних ознак (клімат, земля, фізичні ознаки тощо), які відрізняють виноградні властивості цієї місцевості від властивостей навколишніх територій». Ці правила, за умови їх ефективного застосування, наблизять використання найменувань місць походження у США до французького підходу. У 1997 році

Конгрес США кодифікував частину правил ВАРТ у Акті допомоги платнику податків (Taxpayer Relief Act) [68].

До прийняття Угоди ТРІПС Акт Ленхема [67], забороняв реєстрацію прав на торговельні марки, що вводять в оману, та на марки, які «первісно вводять в оману щодо географічної назви або такі, які вводять в оману та не є словесними». У світлі Північно-Американської Угоди щодо вільної торгівлі (НАФТА), Конгрес вніс зміни до розділу 2 (е) Акту Ленхема [67], що забороняє реєстрацію термінів, що первісно вводять в оману щодо географічної назви та не є словесними, та включив пункт, що стосується лише таких термінів, які стали розрізняльними до 08 грудня 1993 року. А також з метою імплементації Угоди був доданий пункт до Акту Ленхема [67], який спеціально забороняє використання географічних зазначень, які у разі їх використання разом з винами чи алкогольними напоями, визначають іншу місцевість, ніж місце походження товарів. Цей пункт також містить положення, що дозволяє таке використання, якщо воно розпочалося до 01 січня 1996 року [67, 29].

Для відмови в реєстрації прав на торговельні марки, що можуть ввести в оману стосовно географічної назви та не є словесними, необхідно знайти асоціацію «товари-місцевість» та довести, що товари не походять з цієї місцевості. У справі *In re Nantucket, Inc.* суд пояснив, що означає вимога щодо асоціації «товари-місцевість». «Розумні особи навряд чи подумають, що банани під найменуванням ALASKA походять з або вирощені на Алясці. Утім розумні особи легко повірять, що лосось під найменуванням ALASKA водиться у водах країни». Конгрес вніс зміни до розділу 2 (е) Акту Ленхема [67], що забороняє реєстрацію термінів, що можуть первісно ввести в оману щодо географічної назви, та включив пункт, який стосується лише таких термінів, які стали розрізняльними до 08 грудня 1993 року. У реєстрації прав на торговельні марки, що можуть ввести в оману щодо географічної назви та не є словесними, що стали розрізняльними після цієї дати, буде відмовлено. Крім цього, права на такі торговельні марки не можуть бути [29].

Вивчення правового регулювання механізму захисту географічних зазначень в США та механізму вирішення конфлікту із торгівельними маркам дає можливість визначитися із способами захисту прав господарюючих суб'єктів, які мають бажання виходити на ринки США. А також дає практичні знання із захисту засобів індивідуалізації товарів в англосаксонській системі права.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Здійснивши дослідження географічного зазначення як об'єкта права інтелектуальної власності, на підставі викладеного в випускній кваліфікаційній роботі матеріалу, можна зробити наступні висновки:

1. Поняття географічне зазначення та проблема правової охорони географічних зазначень є відносно новою для України. Проте динаміка розвитку ринкових відносин зумовила зростання попиту на географічне зазначення, адже географічне зазначення є дієвим інструментом індивідуалізації товарів, процесу та місця їх виробництва. Тому і виникає нагальна потреба у правовій охороні з боку держави. Саме зараз відбувається становлення законодавства України з правової охорони географічних зазначень та його гармонізація із законодавством Європейського Союзу.

Для гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу наша держава має імплементувати відповідні положення права ЄС до свого законодавства, здійснити адміністративні й інституційні реформи, необхідні для виконання Угоди, запровадити ефективну та прозору адміністративну систему.

2. Важливою особливістю географічного зазначення є обов'язкова наявність у позначуваному товарі унікальних властивостей чи певної якості, що обумовлюються місцем його походження. Торговельна марка ж не обов'язково повинна характеризуватися високими показниками якості продукту, достатнім є факт придатності позначення для індивідуалізації виробу та відсутності небезпеки змішування з аналогічними чи схожими знаками інших виробників.

Кількість зареєстрованих географічних зазначень в Україні є незначною, через необхідність постійного підтримання високої якості продукту за рахунок використання характерних для даного регіону природних чи людських факторів. Тому підприємці досить часто вибирають реєстрацію географічних назв в якості торговельних марок. Зазначена ситуація не може вважатися прийнятною з огляду на наявність суттєвої різниці в об'єктах та механізмі охорони

торговельних марок і географічних зазначень. Встановивши обмеження на реєстрацію як торговельних марок географічних назв, що застосовуються в назві товару, вдасться змінити таку практику.

3. Використання географічних назв набуває все більшого застосування в господарській діяльності для виокремлення товарів, а тому виникає нагальна потреба у правовій охороні з боку держави від недобросовісної конкуренції в цій сфері. Наразі відбувається популяризація серед виробників використання географічних зазначень для індивідуалізації своїх товарів, підкреслення їх особливостей та відмінностей від товарів виготовлених в іншій місцевості. Спостерігається стабільна динаміка на збільшення кількості звернень до Укрпатенту для реєстрації географічних зазначень.

4. Усталеної судової практики або судової практики взагалі із правової охорони географічних зазначень на даний час немає. Основні передумови виникнення спорів - це неякісне проведення експертизи заявки, наявність тотожності або схожості найменувань із зареєстрованою торгівельною маркою, а також бажання бізнесу максимально індивідуалізувати свій товар.

5. За законодавством США механізм вирішення конфлікту торговельних марок і географічних зазначень вирішується досить неоднозначно і певна частина географічних зазначень, які захищаються в інших країнах саме як географічні зазначення, в США визнаються родовими назвами товарів і не мають правової охорони на території США.

Механізм вирішення конфлікту торговельних марок і географічних зазначень у країнах ЄС передбачає більш збалансовану та справедливу систему. Для європейської спільноти належна охорона та реалізація прав інтелектуальної власності, як на торговельні марки, так і на географічні зазначення розглядається як невід'ємна умова ефективного розвитку економіки, важливий фактор підвищення конкурентоспроможності продукції, захисту від недобросовісної конкуренції.

Для підняття рівня суспільного та економічного розвитку в нашій країні, вважаємо за доцільне здійснювати міжнародну гармонізацію правової охорони у

сфері географічних зазначень шляхом укладення багатосторонніх міжнародних договорів з максимальною кількістю договірних сторін.

Для приведення нормативно-правових актів у відповідність із Законом України «Про правову охорону географічних зазначень» органам державної влади необхідно **прийняти, змінити і скасувати** свої рішення, зокрема:

- Верховній Раді України прийняти закон або зміни до існуючих законів і врегулювати перехід від правової охорони кваліфікованих зазначень походження товару до правової охорони географічних зазначень, прийняти закон або зміни до існуючих законів і визначити особливі вимоги до специфікацій для окремих груп товарів, в тому числі для сільськогосподарської продукції (сільськогосподарських товарів), харчових продуктів, вин, ароматизованих винних продуктів, спиртних напоїв [6];

- Кабінету Міністрів України внести зміни до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 1716 [12], якими виключити не існуючі збори і додати ті збори, які пов'язані із процедурою реєстрації географічного зазначення [6];

- Міністерству освіти і науки України визнати такими, що втратили чинність Правила складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару [18] та Положення про Державний реєстр України назв місць походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів [19].

- Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України затвердити Положення про Державний реєстр України географічних зазначень [6]; Правила складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію географічного зазначення, а також затвердити правила складання та подання заявки в електронній формі за умови ідентифікації заявника

(представника у справах інтелектуальної власності чи іншої довіреної особи заявника) з використанням кваліфікованого цифрового підпису [6];

Зазначені пропозиції гармонізують законодавство, виключають існуючі прогалини в регулюванні правової охорони географічних зазначень, а також приведуть нормативні акти у відповідність із Законом України «Про правову охорону географічних зазначень».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123 (дата: звернення 15.10.2020).
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21.03.2014 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 15.10.2020).
3. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text (дата звернення: 15.10.2020).
4. Лісабонська угода про захист зазначень місця походження виробів та їх міжнародної реєстрації від 31.10.1958 року. Україна не підписала цю угоду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b11#Text (дата звернення: 15.10.2020).
5. Про охорону прав на зазначення походження товарів : Закон України від 16 червня 1999 року № 752-XIV. Законодавство України : база даних / Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14/ed20121205> (дата звернення: 30.10.2020).
6. Про правову охорону географічних зазначень : Закон України від 16 червня 1999 року № 752-XIV. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 01 січня 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14/ed20200101> (дата звернення: 30.10.2020).
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень : Закон України від 20 вересня 2019 року № 123-IX. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123-20#n12>. (дата звернення: 30.10.2020).

8. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24 червня 2004 року № 1877-IV. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15> (дата звернення: 30.10.2020).

9. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 30.10.2020).

10. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального : Закон України від 19 грудня 1995 року № 481/95-ВР. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 30.10.2020).

11. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : затв. Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

12. Порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 1716. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF> (дата звернення: 15.10.2020).

13. Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#n10> (дата звернення: 15.10.2020).

14. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106. URL

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.03.2020).

15. Про визначення спеціально уповноважених органів для погодження специфікацій товарів і визначення та контролю особливих якостей та інших характеристик товарів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 червня 2020 р. № 439. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

16. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 червня 2016 р. № 402-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 06.03.2020).

17. Про Національний орган інтелектуальної власності : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2020 р. № 1267-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-nacionalnij-organ-intelektualnoyi-vlasnosti-i131020-1267> (дата звернення: 15.10.2020).

18. Правила складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 17.08.2001 № 598. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0772-01> (дата звернення 30.10.2020).

19. Державний реєстр України назв місць походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів : Положення затв. наказом М-ва освіти і науки України від 13.12.2001 № 798. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-01> (дата звернення: 06.03.2020).

20. Постанова Господарського суду міста Києва від 18 квітня 2007 року справа № 22-а-1015/08. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2020).

21. Постанова Окружного адміністративного суду міста Києва від 31 липня 2013 року справа №826/7767/13-а. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32988010> (дата звернення: 15.10.2020).
22. Рішення Господарського суду міста Києва від 21 травня 2008 року справа №20/308. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/1676059> (дата звернення: 15.10.2020).
23. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 14 травня 2015 року справа №К/800/8806/14 (№826/7767/13-а). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44294496> (дата звернення: 15.10.2020).
24. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 04 листопада 2010 року справа №К-23861/08. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/12530038> (дата звернення: 15.10.2020).
25. Ухвала Київського апеляційного адміністративного суду від 23 січня 2014 року справа №826/7767/13-а. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36981785> (дата звернення: 15.10.2020).
26. Ухвала Київського апеляційного адміністративного суду від 28 жовтня 2008 року справа №22-а-1015/08. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/2956182> (дата звернення: 15.10.2020).
27. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва від 09 вересня 2015 року справа №826/7767/13-а. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/51364098> (дата звернення: 15.10.2020).
28. Андрощук Г., Афян А. Угода про асоціацію з ЄС: наслідки для інституту географічних зазначень в Україні. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2014. № 6. С. 48-59.
29. Андрощук Г., Афян А. Конфлікт між торговельними марками та географічними зазначеннями: механізми вирішення. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2/2015. С. 31-40.
30. Афян А. Географічні зазначення: власність без власника. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2/2017. С. 26-34.

31. Горленко С.А. Правовая охрана наименований мест происхождения товаров, изд. 3-е. М.: Российское агентство по патентам и товарным знакам, 2001. 132 с.
32. Капіца Ю. М. Розвиток регіональної охорони прав на найменування походження та географічні зазначення в Європейському Союзі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Вип. 127. Ч II. 2016. С. 82–89.
33. Кодинець А.О. Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг: моногр. Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. 312 с.
34. Кодинець А.О. Реформування системи охорони інтелектуальної власності в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. *Вісник Запорізького національного університету*. Юридичні науки. 2014. № 4(2). С. 65-72.
35. Ковальчук О.О. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення в Україні та країнах Європейського Союзу: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ...канд. юрид. наук. К., 2014. 21 с.
36. Коренюк О. Міжнародно-правове регулювання обороту торгових марок. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. №3. С. 71-80.
37. Криволапчук В., Філь С. Правова охорона географічних зазначень у контексті угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2018. №3. С.51-59.
38. Лакерт К. Географічне зазначення: минуле, сьогодення, майбутнє. Захист прав інтелектуальної власності: досвід Сполучених Штатів Америки : зб. документів, матеріалів, статей. К.: Ін Юре, 2003. 234 с.
39. Литвин О.В. Набуття прав та реєстрація географічного зазначення походження товарів: навч. посіб. : НТУУ "КПІ". 2017. С.6-8.
40. Міненко М.А., Матвєєв В.В. Проблема використання географічних зазначень та найменувань українськими виноробами. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. № 4 (28). С. 133–137.

41. Нагорна У.В. Особливості правового регулювання захисту права на географічне зазначення походження товарів в ЄС. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. №1. С.162-167.
42. Посібник для суддів з інтелектуальної власності / Бенедисюк І.М. та ін. – Київ : К.І.С., 2018. – 424 с.
43. Попович Т.Г. Особливості регулювання реєстрації географічних зазначень в контексті імплементації Україною Угоди про асоціацію з ЄС. *Приватне право і підприємство*. 2016. Вип. 15. С.182-186.
44. Право інтелектуальної власності: Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України / За заг. ред. М. В. Паладія, Н. М. Мироненко, В. О. Жарова. К. : Парламентське вид-во, 2006. 328 с.
45. Очеретна В.В. Деякі питання набуття прав на географічні зазначення. *Часопис Київського університету права*. 2013. №2. С.250-253.
46. Селіваненко В. Особливості правової охорони засобів індивідуалізації у сфері охорони здоров'я. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 5. С. 68–73.
47. Цивільне право України : підруч. : у 2-х кн. / О. В. Дзера, Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін., за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – К. : Юрінком Інтер, 2004. Книга перша. 640 с.
48. Цивільне та комерційне право: виклики сьогодення : зб.наук. ст.студ.ден. та заоч. форми навч. / відп. ред. Н.А.Мазаракі. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020.-Ч.1. – С.74-82.
49. Широкова О.Ю. Виды средств индивидуализации товара, происходящего с определенной территории: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. М., 2016. 174 с.
50. Ярошевська Т.В. Шляхи вдосконалення законодавства України у сфері охорони прав на географічні зазначення до європейських стандартів та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС // *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2017. С. 42–46.

51. Директива №2008/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про зближення законодавства держав-членів відносно товарних знаків та знаків обслуговування» від 22 жовтня 2008 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_930#Text (дата звернення 06.03.2020).

52. Проект ЄС «Підтримка розвитку системи географічних зазначень в Україні». Опубліковано 18 березня 2019 року. URL: <https://new.minagro.gov.ua/ua/napryamki/rozvitok-silskih-teritorij/geografichni-zaznachennya/proekt-yes-pidtrimka-rozvitku-sistemi-geografichnih-zaznachen-v-ukrayini>.

53. Регламент Європейського парламенту і Ради (ЄС) №1151/2012 від 21 листопада 2012 року про схеми якості сільськогосподарських і харчових продуктів, переклад Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_014-12 (дата звернення 06.03.2020).

54. Appellation d'Origine Contrôlée URL: <https://www.inao.gouv.fr/Les-signes-officiels-de-la-qualite-et-de-l-origine-SIQO/Appellation-d-origine-protegee-controllee-AOP-AOC> (дата звернення 15.10.2020).

55. Council Regulation (EEC) No 2081/92 of 14 July 1992 on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuffs: Publications Office of the EU. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7332311d-d47d-4d9b-927e-d953fbe79685/language-en> (Last accessed: 06.03.2020).

56. Council Regulation (EEC) No 2082/92 of 14 July 1992 on certificates of specific character for agricultural products and foodstuffs: Publications Office of the EU. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a109261e-f10f-4710-a609-5d4a0a282252> (Last accessed: 06.03.2020).

57. Council Regulation (EC) No 1234/2007 of 22 October 2007 establishing a common organisation of agricultural markets and on specific provisions for certain agricultural products (Single CMO Regulation): Official Journal of the European

Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32007R1234> (Last accessed: 06.03.2020).

58. Geographical Indications in Ukraine/Географічні зазначення в Україні. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.facebook.com/GIs4Ukraine/>

59. Regulation (EC) No 110/2008 of the European Parliament and of the Council of 15 January 2008 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications of spirit drinks and repealing Council Regulation (EEC) No 1576/89: Official Journal of the European Union. URL: [https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2008/110\(1\)/oj](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2008/110(1)/oj) (Last accessed: 06.03.2020).

60. Council Regulation (EC) No 479/2008 of 29 April 2008 on the common organisation of the market in wine, amending Regulations (EC) No 1493/1999, (EC) No 1782/2003, (EC) No 1290/2005, (EC) No 3/2008 and repealing Regulations (EEC) No 2392/86 and (EC) No 1493/1999: Publications Office of the EU. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/aa4e3ad0-a27e-402d-8483-ac66554f8f49/language-en> (Last accessed: 06.03.2020).

61. Council Regulation (EEC) No 2392/89 of 24 July 1989 laying down general rules for the description and presentation of wines and grape musts: Publications Office of the EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31989R2392> (Last accessed: 06.03.2020).

62. France's Code de la Consommation URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006069565/ (Last accessed: 15.10.2020).

63. Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs: Official Journal of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012R1151> (Last accessed: 06.03.2020).

64. Regulation (EU) No 251/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications of aromatised wine products and repealing

Council Regulation (EEC) No 1601/91: Official Journal of the European Union.

URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0251> (Last accessed: 06.03.2020).

65. Federal Alcohol Administration Act (FAAA) 1935 року, США. URL: https://www.ttb.gov/images/pdfs/ttbp51008_laws_regs_act052007.pdf (Last accessed: 15.10.2020).

66. Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives (BATF), США. URL: <https://www.atf.gov/> (Last accessed: 15.10.2020).

67. Lanham (Trademark) Act, США. URL: <https://www.bitlaw.com/source/15usc/> (Last accessed: 15.10.2020).

68. Taxpayer Relief Act of 1997, USA. URL: <https://www.congress.gov/105/plaws/publ34/PLAW-105publ34.pdf> (Last accessed: 15.10.2020).

69. Державний реєстр України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів (КЗПТ). URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/kzpt-uk> (дата звернення: 15.10.2020).

70. Відомості з Державного реєстру свідоцтв України на знаки для товарів і послуг. URL: <https://base.uipv.org/searchBul/search.php?action=setsearchconditions> (дата звернення: 15.10.2020).

71. Стаття «Аргентита отсудила у Испании право на винный бренд La Rioja» URL: <http://www.pravo.ru.>» (дата звернення: 15.10.2020).

72. Стаття «Рада провалила законопроект щодо боротьби з «патентним троллінгом». РБК Україна. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/rada-prinyala-osnovu-proekt-borby-patentnym-1536059657.html> (дата звернення 15.10.2020).